

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 375/2015-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. júna 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Em 1/2015, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. mája 2015 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Em 1/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že okresný súd rozsudkom sp. zn. 29 C 231/2010 zo 14. marca 2014 rozhodol vo veci určenia otcovstva a úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k mal. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]. Týmto rozsudkom okresný súd upravil aj styk otca – sťažovateľa s maloletým, ktorý sa mal uskutočňovať v určených časoch.

Predmetný rozsudok okresného súdu potvrdil v konaní o odvolaní Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 8 CoP 17/2014 z 27. novembra 2014.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej uvádza:

„Po nadobudnutí právoplatnosti a vykonateľnosti rozsudku Okresného súdu Prešov sp. zn. 29 C/231/2010-873 zo dňa 14. 3. 2014 sťažovateľ, v súlade s týmto rozsudkom, sa ustanovil 17. 1. 2015 do miesta bydliska matky maloletého dieťaťa – povinnej, aby si mal. dieťa vyzdvihol v čase určenom pre začiatok styku.

Od uvedeného dátumu sa sťažovateľ v každý deň určený pre jeho styk s jeho maloletým synom [REDAKOVANÉ] (každú sobotu) ustanoví v čase určenom pre začiatok styku na miesto určené pre prevzatie maloletého dieťaťa od matky maloletého dieťaťa (vchod do bytového domu, v ktorom býva matka maloletého dieťaťa) a dožaduje sa, aby mu ho matka v súlade s vykonateľným rozhodnutím súdu odovzdala.

Matka maloletého dieťaťa sa ustanoví na určené miesto s maloletým dieťaťom v náručí a napriek výzvam sťažovateľa, aby mu ho odovzdala, odmieta odovzdať maloleté dieťa sťažovateľovi, či už do jeho náručia alebo jeho zložením z vlastného náručia na zem.

Pokusy sťažovateľa prevziať dieťa od matky sú zakaždým neúspešné.

Ak sťažovateľ chytí dieťa do rúk a snaží sa ho prevziať do svojho náručia, matka zovrie dieťa ešte silnejšie a sťažovateľ ho bez toho, aby použil fyzické násilie nemôže vytrhnúť z jej náručia.“

Sťažovateľ podal 28. januára 2015 okresnému súdu návrh na výkon rozhodnutia, ktorým sa domáhal, aby tento nariadil výkon rozsudku okresného súdu zo 14. marca 2014. Vo svojom návrhu sťažovateľ poukázal na to, že návrh na výkon rozhodnutia – predbežného opatrenia podal už 15. apríla 2014. Do zániku predbežného opatrenia – do 23. januára 2015, kedy bolo právoplatne skončené konanie vo veci samej, „súd nepostupoval dostatočne efektívne na to, aby zabezpečil výkon rozhodnutia o úprave jeho styku s maloletým dieťaťom.

Sťažovateľ dal do pozornosti súdu, že v konaní vo veci vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 29 C/231/2010 bolo nariadené znalecké dokazovanie z odboru psychológie, pričom z výsledkov tohto dokazovania vyplynulo, že matka maloletého dieťaťa negatívne ovplyvňuje maloleté dieťa voči sťažovateľovi a nie je vnútorne presvedčená o správnosti toho, aby mal syn kontakt a vzťah s otcom – sťažovateľom.“

Sťažovateľ po podaní návrhu na výkon rozhodnutia doručil okresnému súdu podania, v ktorých postupne oznámil, že matka zmarila realizáciu styku s maloletým 31. januára 2015, 7. februára 2015 a 14. februára 2015.

Dňa 24. februára 2015 podal sťažovateľ predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní, na ktorú odpovedal predseda okresného súdu prípisom z 25. marca 2015, v ktorom vyhodnotil jeho sťažnosť ako nedôvodnú. V prípise poukázal na to, že okresný súd výzvou z 3. marca 2015 vyzval matku na vyjadrenie k návrhu sťažovateľa a na rešpektovanie súdneho rozhodnutia. V ten istý deň si okresný súd vyžiadal vyjadrenie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Prešove (ďalej len „úrad práce“).

Sťažovateľ následne doručil okresnému súdu svoje podania, v ktorých oznámil, že matka zmarila realizáciu styku s maloletým aj 21. februára 2015, 28. februára 2015, 7. marca 2015, 14. marca 2015 a 21. marca 2015.

„Podaním zo dňa 1. 4. 2015 sťažovateľ oznámil súdu, že aj po výzve súdu zo dňa 3. 3. 2015 matka zmarila v každom dni určenom na styk jeho styk s maloletým dieťaťom.

Poukázal na vyjadrenie z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Prešov zo dňa 23. 3. 2015, v ktorom kolízny opatrovník uviedol, že matka napriek opakovanému vysvetleniu o tom, že je povinná dodržiavať rozhodnutie o úprave styku, sa vyjadrovala, že ■■■■■ potrebuje pred otcom chrániť, že otec sa nevie o syna postarať.

Podaním zo dňa 9. 4. 2015 sťažovateľ opätovne požiadal súd, aby vo veci konal, pričom poukázal tak na skutočnosť, že matka v každom dni určenom pre jeho styk s maloletým dieťaťom tento styk zmarila, ako aj na to, že tak z dokazovania vykonaného vo veci vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 29 C/231/2010, ako aj z vyjadrenia matky pred zamestnancami Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Prešove vyplýva, že matka mu nemieni umožniť styk s maloletým synom, naopak, nie je presvedčená o tom, že by dieťa malo mať vzťah s otcom - sťažovateľom, a že je presvedčená o tom, že má syna pred sťažovateľom chrániť.

Podaním zo dňa 15. 4. 2015 sťažovateľ opätovne poukázal na to, že matka naďalej marí jeho styk s maloletým dieťaťom a predložil na potvrdenie týchto skutočností, ako aj na vyvrátenie tvrdení matky, uvedených v jej písomnom vyjadrení, o jeho údajnom agresívnom správaní v prítomnosti hliadky PZ, listinné dôkazy – služobné záznamy a úradné záznamy vyhotovené príslušníkmi zasahujúcich policajných hliadok.

Sťažovateľ opätovne zdôraznil, že povinná neupustila od marenia styku jeho a maloletého dieťaťa ani po pohovore vykonanom na ÚpSVaR Prešov a opätovne žiadal nariadenie výkonu rozhodnutia.

Okresný súd Prešov doteraz nenariadil výkon rozhodnutia a sťažovateľovi nie sú známe žiadne úkony, ktoré by súd v predmetnej veci okrem výzvy zo dňa 3. 3. 2015 voči matke maloletého dieťaťa vykonal.“

Sťažovateľ v sťažnosti cituje relevantné ustanovenia ústavy, dohovoru, Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) a zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“). Následne poukazuje na to, že matka maloletého zmarila od 17. januára 2015 realizáciu styku 14-krát, t. j. zmarila každý styk, ktorý sa mal v tomto období realizovať. Na túto skutočnosť upozorňoval sťažovateľ okresný súd vo svojich podaniach a žiadal, aby okresný súd v jeho veci konal. Okresný súd vykonal prvý úkon až po podaní sťažnosti na priedačky v konaní.

Následne sťažovateľ v sťažnosti tiež uvádza:

„Sťažovateľ poukázal na opakované závery vyplývajúce zo znaleckého dokazovania vo veci vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 29 C/231/2010, z ktorého vyplynulo, že matka udržiava nezdravú závislosť maloletého dieťaťa na sebe, pričom takéto pôsobenie matky predstavuje vážne riziko separačno úzkostnej poruchy u maloletého dieťaťa do budúcnosti.

Súdu teda bolo známe z vlastnej činnosti, ako aj z podaní sťažovateľa, aké je pôsobenie matky a jej postoj voči stretávaniu maloletého dieťaťa so sťažovateľom.

V tejto súvislosti považuje sťažovateľ za významné, že vo veci starostlivosti o maloletého [REDAKOVANÉ] bolo Okresným súdom Prešov, rozsudkom sp. zn. 36 P/38/2013 zo dňa 29. 5. 2013 uložené výchovné opatrenie k maloletému dieťaťu matke a sťažovateľovi – podrobenie sa odbornému poradenstvu s cieľom zlepšenia schopnosti rodičov komunikovať o výchove dieťaťa a naučiť sa akceptovať úlohu druhého rodiča vo výchove.

Vzhľadom na skutočnosť, že výchovné opatrenie, nariadené Okresným súdom Prešov, sa realizovalo spoločnými stretnutiami matky, maloletého dieťaťa a sťažovateľa v priestoroch občianskeho združenia [REDAKOVANÉ], umožnilo toto výchovné opatrenie nadviazať sťažovateľovi kontakt s jeho synom.

Vzhľadom na to, že toto výchovné opatrenie sa realizovalo vo forme stretnutí sťažovateľa so synom a matkou, ku ktorým dochádzalo pravidelne v týždňových intervaloch a vzhľadom na nariadené predbežné opatrenie o úprave styku, podľa ktorého bol sťažovateľ oprávnený stretávať sa so synom dva krát v týždni v priestoroch označeného občianskeho

združenia, a aj napriek opakovaným pokusom matky nezúčastňovať sa so synom stretnutí v rámci výchovného opatrenia a neúčastou na styku so sťažovateľom, ktorú zdôvodňovala údajnými, zvyčajne nepreukázanými, zdravotnými dôvodmi na strane maloletého dieťaťa a vo viacerých prípadoch sa týchto stretnutí nezúčastnila bez vysvetlenia, sťažovateľ nadviazal so svojim synom kontakt, tento ho začal vnímať ako známu osobu a bol ochotný komunikovať s ním, ako aj tráviť čas so sťažovateľom bez prítomnosti matky.

Po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku vo veci starostlivosti o maloletého [REDAKOVANÉ], ktorého súčasťou je aj výrok o styku sťažovateľa so synom, zaniklo predbežné opatrenie o úprave styku a matka už nebola povinná priviesť maloleté dieťa na styk s otcom – sťažovateľom, do priestorov občianskeho združenia.

Realizátor výchovného opatrenia – občianske združenie [REDAKOVANÉ], oznámil vo februári 2015 otcovi, že v realizácii výchovného opatrenia nebude ďalej pokračovať až do ďalšieho rozhodnutia súdu.

Z uvedeného vyplýva, že od 23. 12. 2014 nemá sťažovateľ umožnený žiaden styk s maloletým dieťaťom, a to ani na základe výroku právoplatného rozsudku o jeho styku s maloletým [REDAKOVANÉ], ani nie je v kontakte so synom v rámci realizácie výchovného opatrenia.“

Sťažovateľ sa od januára 2015 snaží o styk s maloletým, a to aj v súčinnosti s realizátorom výchovného opatrenia – občianskym združením [REDAKOVANÉ] – avšak bezúspešne.

Sťažovateľ v sťažnosti považuje za relevantné, že vývoj maloletého [REDAKOVANÉ] má svoje „výrazné osobitosti“. Poukazuje pritom na závery znaleckých posudkov z júna 2012 a z novembra 2013. V čase prvého vyšetrenia znalcom mal [REDAKOVANÉ] dva roky a tri mesiace a „matka znalcovi uviedla, že jeho psychomotorický vývin je v norme, pričom v uvedenom čase dieťa hovorilo len základné slová.

Dieťa už v tom čase pôsobilo dojmom úzkostlivosti.

... znalec uviedol, že otec maloletého dieťaťa (sťažovateľ) by nemal byť v styku so svojim synom obmedzovaný.

Už v uvedenom čase znalec skonštatoval, že reč maloletého [REDAKOVANÉ] je opozdená, hovoril len základné slová.

Dieťa pri vyšetrení pôsobilo dojmom úzkostlivosti, počas vyšetrenia sedelo niekoľko hodín na rukách starej matky bez prejavov akejkoľvek snahy zísť dole, či reagovať na nové veci vo svojom prostredí.“.

Znalkyňa pri vyšetrení v novembri 2013 uviedla, že „matke sa zdá, že dieťa je v poriadku, pričom v uvedenom čase nerozprávalo, jeho slovná zásoba bola približne 25 slov...“

Znalkyňa konštatovala, že u dieťaťa neprebíha zrelá, prirodzená diferenciácia individuálneho vývinu a dieťa prešlapuje v regresných zónach, pričom, matkiným hyperprotektívnym prístupom dochádza k retardácii emočného a sociálneho správania a popisované oneskorovanie psychomotorického vývinu, podľa názoru znalkyne, sa javí ako výrazne s psychogénnym podielom.

Z klinického pozorovania správania u znalkyne je potrebné dať do pozornosti, že matka budila dojem naliehavosti, akoby dieťaťu neustále niečo hrozilo, bola tenzná a prenášala to aj na dieťa.

Dieťa počas celého priebehu rozhovoru so znalkyňou bolo matkou kontrolované, neustále s ním udržiavala fyzický kontakt a dieťa doslova obmedzovala svojou invazivitou.

Znalkyňa zároveň zistila, že matka nie je vnútorne presvedčená o správnosti toho, aby syn mal kontakt a vzťah s otcom...“.

Podľa sťažovateľa závery predmetných znaleckých posudkov preukazujú, že u maloletého „došlo k rozvinutiu negatívnych tendencií...“ a absencia kontaktu s otcom (sťažovateľom) v trvaní viac ako štyri mesiace môže mať pre ich vzájomný vzťah „nezvratné dôsledky“.

V tejto súvislosti sťažovateľ tiež uvádza:

„U dieťaťa s takto ohrozeným emočným vývinom, s vývojovými poruchami, ktoré v dôsledku hyperprotektívneho prístupu matky, je spomaľované vo svojom vývine, emočnom

aj sociálnom, hrozí podstatne závažnejšie riziko nezvratného narušenia vzťahu medzi ním a otcom - sťažovateľom, ako u iného dieťaťa bez takýchto závažných rizík vo vývoji.“

Sťažovateľ poukazuje na závery Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), podľa ktorých konanie vo veciach maloletých „je podrobené osobitne prísnyim kritériám pokiaľ ide o jeho rýchlosť.

Beh času môže mať totiž nezvratné dôsledky na vzťah dieťaťa s rodičom, s ktorým nežije a súdy teda musia, z využitím prostriedkov, ktoré im poskytujú príslušné procesné predpisy, zabezpečiť včasné rozhodnutie vo veci samej (rozsudok ESLP vo veci Nuutinen proti Fínsku zo dňa 27. júna 2000..., Mezl proti Českej republike zo dňa 9. januára 2007...

Výkon rozhodnutia je z rovnakých dôvodov nutné vykonať v čo najkratšom čase po jeho vydaní (... Hokkanen proti Fínsku zo dňa 23. septembra 1994... Santos Nunes proti Portugalsku zo dňa 22. mája 2012...).

Pri realizácii výkonu rozhodnutia je pritom potrebné použiť všetky dostupné donucovacie prostriedky z hľadiska snahy o minimalizáciu zásahu do základných práv dotknutej osoby... Kříž proti Českej republike zo dňa 9. januára 2007...).

Sťažovateľ tvrdí, že okresný súd sa uvedenými závermi ESLP neriadi, pritom sú mu známe závery citovaných znaleckých posudkov, z ktorých vyplýva riziko nezvratného narušenia jeho vzťahu s maloletým synom.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie a nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľa

- na prerokovania veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy...,

- na starostlivosť o dieťa a jeho výchovu podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy...,

- na prejednanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru...,

- na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru...,

bolo postupom Okresného sudu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Em/1/2015 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Okresnému súdu Prešov pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľa.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, ak namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu tohto základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím

orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 7/00, III. ÚS 100/01, III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06).

II.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Em 1/2015.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

Zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo vôbec uvažovať o zbytočných prieťahoch (II. ÚS 92/05). Dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej je aj zistenie, že sa postup všeobecného súdu nevyznačoval takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prieťahy (I. ÚS 27/02, I. ÚS 197/03, I. ÚS 38/04).

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 57/01, I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02). Pojem „zbytočné prieťahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého súdu nemusí vyznačovať takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00).

Podľa § 251 ods. 1 OSP ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona; ak ide o rozhodnutie o výchove maloletých detí, návrh na súdny výkon rozhodnutia.

Podľa § 257 OSP nariadiť a uskutočniť výkon rozhodnutia možno len spôsobmi uvedenými v tomto zákone.

Podľa § 272 ods. 1 OSP súd je oprávnený nariadiť výkon rozhodnutia na základe

- a) vykonateľného rozhodnutia súdu,
- b) rozhodnutia cudzieho orgánu, cudzej verejnej listiny alebo dohody uzavretej v cudzine, ktoré sú vykonateľné v Slovenskej republike podľa osobitného predpisu.

Podľa § 272 ods. 3 OSP pred nariadením výkonu rozhodnutia podľa odseku 1 súd písomne vyzve povinného, ktorý sa odmieta podrobiť rozhodnutiu podľa odseku 1, aby sa rozhodnutiu podrobil. V tejto výzve upozorní tiež na následky neplnenia povinností ustanovených v rozhodnutí. Ak sa javí, že účel výzvy možno lepšie dosiahnuť pojednávaním, sudca je oprávnený nariadiť pojednávanie a môže naň predvolať povinného, oprávneného, maloleté dieťa, zástupcu príslušného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo zástupcu príslušného orgánu obce.

Podľa § 272 ods. 4 OSP súd je oprávnený výzvu podľa odseku 3 uskutočniť bezprostredne pred nariadením výkonu rozhodnutia podľa odseku 1. Zápisnica o výzve sa doručuje spolu s rozhodnutím o odňatí dieťaťa.

Podľa § 272 ods. 5 OSP súd je oprávnený pred nariadením výkonu rozhodnutia podľa odseku 1 požiadať príslušný orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, prípadne príslušný orgán obce o poskytnutie súčinnosti pri zisťovaní informácií o dôvodoch nepodrobenia sa rozhodnutiu a o poskytnutie súčinnosti pri preverení týchto dôvodov najmä v mieste pobytu dieťaťa alebo v mieste, kde sa dieťa zdržiava, v škole alebo u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti.

Podľa § 273 ods. 1 OSP ak výzva súdu podľa § 272 ods. 3 zostane bezvýsledná, súd je oprávnený uložiť povinnému, ktorý neplní dobrovoľne rozhodnutie podľa § 272, pokutu vo výške 200 eur. Pokutu možno uložiť aj opakovane. Výnos pokút je príjmom štátneho rozpočtu.

Podľa § 273 ods. 2 OSP ak výzva súdu podľa § 272 ods. 3 zostane bezvýsledná, súd je oprávnený vyzvať príslušný štátny orgán, aby

- a) zastavil výplatu rodičovského príspevku povinnému podľa osobitného predpisu,
- b) zastavil výplatu prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa povinnému podľa osobitného predpisu.

Podľa § 273 ods. 4 OSP súd je oprávnený v súčinnosti s príslušným orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, prípadne s príslušným orgánom obce zabezpečiť odňatie dieťaťa tomu, u koho podľa rozhodnutia nemá byť, a postarať sa o jeho odovzdanie tomu, komu bolo podľa rozhodnutia zverené, alebo tomu, komu rozhodnutie priznáva právo na styk s dieťaťom po obmedzený čas, alebo tomu, kto je oprávnený neoprávnene premiestnené alebo zadržané dieťa prevziať. Sudca je oprávnený poveriť zabezpečením odňatia dieťaťa vyššieho súdneho úradníka alebo súdneho tajomníka. Poverený vyšší súdny úradník alebo súdny tajomník má pri výkone rozhodnutia rovnaké oprávnenia podľa tohto zákona ako sudca; to neplatí pre oprávnenie zabezpečiť otvorenie bytu, vstúpiť doň a vykonať opatrenia na odňatie dieťaťa podľa § 273aa ods. 3, ibaže sudca výkonom tohto oprávnenia poverí vyššieho súdneho úradníka alebo súdneho tajomníka.

Výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí je spojený s viacerými špecifickými skutočnosťami, ktoré je súd povinný rešpektovať v tomto type konania.

1. V prvom rade je potrebné v každej fáze konania o výkon rozhodnutia o výchove maloletých dôsledne prihliadnuť na záujem maloletého dieťaťa (porovnaj napr. odlišné stanovisko sudcov Zupančič, Pančírů a Túrmen k rozsudku ESLP vo veci Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000). Vzhľadom na záujem maloletého dieťaťa a na skutočnosť, že tento záujem sa môže v priebehu času meniť, je súd vykonávajúci rozhodnutie o výchove maloletých povinný v závislosti od okolností prípadu zisťovať dôvody, prečo sa povinný nepodrobil vykonateľnému rozhodnutiu súdu (porovnaj § 272 ods. 5 OSP), a vykonať šetrenie o pomeroch maloletého, pričom môže na ten účel nariadiť pojednávanie (§ 272 ods. 3 OSP), vyzvať príslušné orgány na poskytnutie súčinnosti (§ 272 ods. 5 OSP) a pod. Súd nemôže len mechanicky vychádzať z úpravy výkonu rodičovských práv a povinností vo vykonateľnom rozhodnutí, je povinný neustále vyhodnocovať, či nútený výkon rozhodnutia je v záujme maloletého.

2. Mimoriadny význam v konaní o výkon rozhodnutia o výchove maloletých má plynutie času, čo kladie osobitnú požiadavku na rýchlosť a plynulosť konania súdu (porovnaj

napr. rozsudky ESLP vo veciach Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000, bod 110, Hokkanen proti Fínsku z 23. 9. 1994, bod 72, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004, bod 106, Kříž proti Českej republike z 9. 1. 2007, bod 74, Hub proti Nemecku z 9. 4. 2009, bod 48).

3. Ďalším špecifikom je samotný predmet konania o výkon rozhodnutia o výchove maloletých. Vzhľadom na povahu vymáhanej povinnosti, resp. na povahu práva, ktorého realizácia sa nútene vykonáva, zákon neustanovuje konkrétne a výlučné spôsoby výkonu rozhodnutia o výchove maloletých detí (porovnaj § 272 ods. 2 OSP). Zákon ustanovuje len niektoré právne nástroje, ktoré majú viesť k dobrovoľnému plneniu rozhodnutia, prípadne k podrobeniu sa rozhodnutiu, napr. písomná výzva, upozornenie a nariadenie pojednávania (§ 272 ods. 3 OSP), ukladanie pokuty (§ 273 ods. 1 OSP), výzva na zastavenie príslušných dávok (§ 273 ods. 2 OSP), a upravuje odňatie dieťaťa (§ 273 ods. 4 a nasl. OSP) ako priamy spôsob výkonu rozhodnutia o výchove maloletých detí. Zákon teda neupravuje vyčerpávajúco všetky spôsoby výkonu rozhodnutia a tiež všetky nástroje, prípadne iné formy pôsobenia súdu vedúce ku skutočnému výkonu rozhodnutia o výchove maloletých detí. V súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu (IV. ÚS 452/2013) konkrétny postup súdu v konaní o výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí bude v zásade vždy odlišný, bude závislý od konkrétnych okolností veci. Zároveň je nevyhnutné zohľadniť skutočnosť, že realizácia rozhodnutia o výchove maloletých detí bude od určitého veku dieťaťa takmer vždy závislá nielen od vôle rodičov, ale aj maloletého dieťaťa. V týchto prípadoch tak súd len vytvára, prípadne zabezpečuje vhodné predpoklady na realizáciu rozhodnutia, nemá však vo svojej moci dosiahnuť to, aby jeho pôsobenie vždy viedlo k výkonu rozhodnutia.

Predmetom konania v tejto veci je nútená realizácia práva sťažovateľa na styk s jeho maloletým dieťaťom, ktorý 22. februára 2015 dovŕšil päť rokov. Zo sťažnosti sťažovateľa vyplýva, že

- 28. januára 2015 podal okresnému súdu návrh na výkon rozsudku okresného súdu zo 14. marca 2014,

- 24. februára 2015 podal sťažnosť na prieťahy v konaní podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“),

- 3. marca 2015 okresný súd vyzval matku maloletého na vyjadrenie sa k návrhu sťažovateľa a na rešpektovanie súdneho rozhodnutia a tiež požiadal úrad práce, aby sa k veci vyjadril.

Zo zistenia ústavného súdu tiež vyplýva, že okresný súd 20. mája 2015 nariadil pojednávanie na 23. jún 2015.

Z uvedeného vyplýva, že napadnuté konanie trvá približne štyri mesiace, okresný súd prvé procesné úkony – výzvu pre matku a žiadosť pre úrad práce – realizoval 3. marca 2015, t. j. po približne mesiaci. O dva a pol mesiaca neskôr vykonal ďalší procesný úkon – nariadil pojednávanie na 23. jún 2015.

Ústavný súd konštatuje, že okresný súd koná o návrhu sťažovateľa plynulo a bez zbytočných prieťahov. Vzhľadom na celkovú dĺžku konania (v čase rozhodovania ústavného súdu približne štyri mesiace, pozn.) nemožno konštatovať existenciu zbytočných prieťahov v konaní. Jednotlivé procesné úkony vykonáva okresný súd priebežne, zatiaľ s odstupmi približne dva mesiace, pritom využíva prostriedky upravené v Občianskom súdnom poriadku pre tento druh konania. Ústavný súd nemôže hodnotiť výber jednotlivých právnych prostriedkov okresným súdom ani ich vzájomné poradie. V tomto štádiu napadnutého konania nemožno posúdiť, či postup okresného súdu bol sústredený a efektívny. Námietka sťažovateľa, že okresný súd vykonal prvé procesné úkony až po podaní sťažnosti podľa zákona o súdoch, nie je opodstatnená. Možno dospieť k záveru, že tento právny prostriedok splnil svoj účel a po podaní sťažnosti okresný súd začal vykonávať priebežne jednotlivé procesné úkony. Skutočnosť, že sa od podania návrhu nerealizoval styk s maloletým ani v jednom prípade, nemožno pripísať na farchu okresného súdu. Vychádzajúc z argumentácie sťažovateľa, dôvodom je zrejme negatívny postoj matky k realizácii tohto styku. Je akceptovateľné, ak okresný súd zisťuje dôvody, prečo matka

nerešpektuje vykonateľné rozhodnutie, a tiež, ak vykonáva základné šetrenie, ktoré mu umožní prihliadnúť na záujem maloletého. Zákonná úprava konania o výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí predpokladá až postupné stupňovanie pôsobenia na povinného, preto v zásade nemožno očakávať okamžitý priamy výkon rozhodnutia odňatím dieťaťa.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v doterajšom priebehu konania konal plynulo, pričom jeho postup nemožno hodnotiť ako zjavne neprimeraný, prípadne zjavne nesprávny. Ústavný súd nezistil pri predbežnom prerokovaní sťažnosti existenciu takej príčinnej súvislosti medzi postupom súdu v napadnutom konaní a namietaným porušením v sťažnosti označených práv sťažovateľa (čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), ktorá by signalizovala možnosť vyslovenia ich porušenia po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, a preto odmietol sťažnosť v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Nad rámec veci však ústavný súd opakovane poukazuje na to, že vzhľadom na predmet napadnutého konania bude okresný súd povinný pristupovať k tejto veci s osobitnou starostlivosťou počas celého konania, dbať na jeho celkovú dĺžku, realizovať jednotlivé opatrenia a úkony rýchlo, priebežne a neustále hodnotiť ich efektívnosť. Bude jeho povinnosťou postupovať s mimoriadnou intenzitou tak, aby bolo čo najviac možné nadviazať na pozitívny efekt, ktorý sa podľa tvrdení sťažovateľa dosiahol stretávaním s maloletým v priestoroch občianskeho združenia [REDACTED] do 23. decembra 2014.

II.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru

Sťažovateľ tiež namieta porušenie základného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť...

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života...

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu absencia porušenia ústavnoprocených princípov vylučuje založenie sekundárnej zodpovednosti všeobecných súdov za porušenie základných práv sťažovateľa hmotnoprávneho charakteru, medzi ktoré patrí aj základné právo podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a právo podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v súlade so svojou skoršou judikatúrou (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 64/2012) aj naďalej zastáva názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru. O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a práva podľa čl. 8 dohovoru by bolo teda možné uvažovať v zásade len vtedy, ak by zo strany príslušného orgánu verejnej moci súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocených princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, prípadne čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. v spojení s ich porušením (napr. II. ÚS 78/05 alebo IV. ÚS 326/07, IV. ÚS 236/2010).

Keďže ústavný súd sťažnosť v časti týkajúcej sa namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť, po predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť aj v zostávajúcej časti ako zjavne neopodstatnenú.

Po odmietnutí sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2015